P 1114

KLIC S SKAJNIH MEJA

GLASILO BRIŠKO - BEN. ODREDA
MARC-APRIL 1944 LETO I. ŠT. 3-4.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

Tone:

Za Veliko noč...

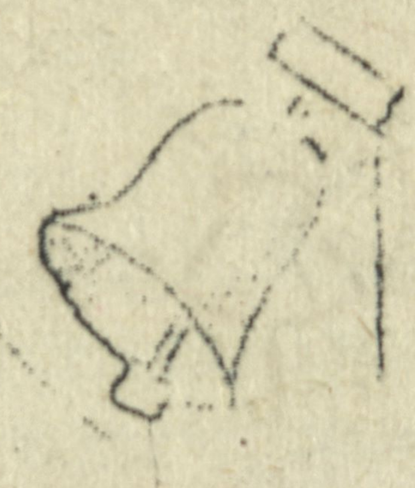

Velika noč. Nedelja. Praznik vstajenja.... Zvonovi pojo, veličastno in slovesno; oljčna vejica trepeta v roki marsikoga... Bel kruh, pirhi, potica...belo pogrnjena miza. Procesija, belo oblečene deklice ... nežno cinglanje zvonkov. Modro pomladansko nebo,... brezskrbnost, veselje..... Proč iluzije !..... ..... Zarezlja strojnica.... Strelski jarki, po zraku zvižga mina...detonacija. ...obupen krik... kamenje, dim, kri... Dolga kolona... tema... blato, utrujenost. Ruševine, jok... mračno, sivo nebo..... ..... Proč teme fantazije! .... VSTAJENJE PRIHAJA..... V smrtnem krču trepeta sovrag... Pokonci glavo kvišku pest, in v boj, naprej! Stisni zobe, zagrabi z bajonetom, dobro nameri cev puške..... juriš !... sovrag mora pasti, do zadnjega naj izginе !... Stri glavo okupatorski kači, ki se pohlepno in gladno plazi po prelepi naši deželi ..... Naj gorijo domovi, naj plakajo matere, sestre; osveta je blizu! ....

Pred durmi je svoboda.... Že nam podaja roko. Zato ne kleni, Slovenec, ne obupuj, Slovenka!... Še malo, in iz slehernega kotička naše zemlje, naše domovine, bo zazvenela opojna melodija SVOBODE.....

franci:

2 meseca političnih dogajanj

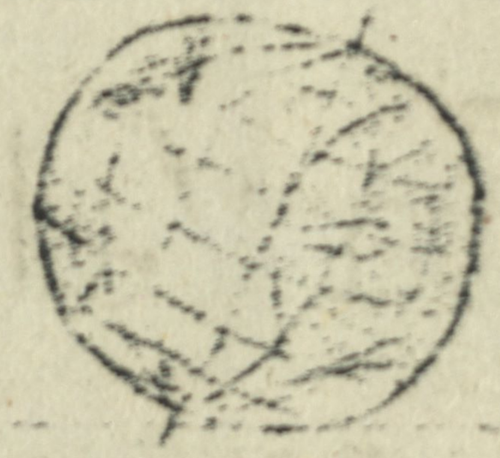

Na VZHODNEM BOJIŠČU so Rdeči borci pognali Nemce preko Dnjestra, Buga in Pruta, zavzeli Ni= kolajev in Černovice (poleg drugega), Tarnopol in Odeso, mimo katere je ena armada zdrvela kar naprej proti zapadu, Nemcem za petami. Nemški poraz v bivši poljski Beli Rusiji in Ukrajini ter v nekoč rumunski Besarabiji je katastrofa= len. Cele armade in divizije so obkoljene, raz= kosane, uničene. Začenjajo se že predaje na ve= liko. V samih spodnjih hlačah bežé nekoč naduti okupatorji, sestradani, bosi, in razbrzdani.

Hitler je odstavil von Mannsteina in posta = vil von Kleista, toda to mu ni moglo niti najmanj ustaviti bega nemške vojske. San Berlin prizna= va veliko kritičnost položaja.

Sovjetske čete so se pojavile ob Karpatih, navezale stike s češkimi partizani, ogrožajo rumunski petrolej pri Ploješti in že sam Bal= kan, kjer se bodo kmalu združili s Titovimi borci.

Tudi rumunske čete v bližini Odese se prodo= jajo po veliki večini.

Na JUGU teče še vedno fronta od Pracaville preko Cassina do Tirenskega morja. Zavezniki drže tudi trdno mostobran na ozemlju okoli Anzia in so zavzeli skoraj vso okolico s strateškimi višinami mesta Cassina, kjer se Nemci obupno branijo še v posameznih utrdbah.

Največ delavnosti pokazujejo zavezniki na

ZAPADNI ZRAČNI FRONTI, kjer neprestano mečejo ogromne količine eksplozíva in zažigalnih bomb na nemška velemesta (oziroma na njih razvaline) ter industrijske centre in strategijske točke zapadne Evrope.

PARTIZANI so začeli sedaj sodelovati posebno živahno v Češkoslovaški, kjer je že dospela do rjih inozavezniška stika sovjetska vojska. Pojavili so se tudi s svojimi akcijami na Madžarskem, posebno v Banatu, mnogo Madžarov je prebegnilo tudi k Titovim. Odredom Jože so partizanstvo v vseh zemljah, kjer se bliža Rdeča Armada. Jako oskrbovanje se opaža posebno pri petrolejskih vrelcih na Poljskem.

NOV in POJ vodi uspešne borbe z okupatorjem v Bosni in Južni Srbiji, posebno živahno aktivnost pa je zopet opaziti pri štajerskih in primorskih cilnah.

POLITIČNE POSLEDICE na predvsem silno zaostrilo položaj v Madžarski. V Madžarski se je bila sestavila protinemška vlada. Hitler je pozval v svoj glavni stan Horthyja in zahteval baje splošno mobilizacijo madžarske vojske in njeno pretvorbo nemški vojski, reorganizacijo po nemškem vzoru, nemško kontrolo prometa, nemško cenzuro tiska in radia ter izročitev vse madžarske živilske produkcije in rezerv. Ker so se Horthy in njegova delegacija obotavljali, jih je nasilno pridržal in del zasedel Madžarsko. Madžarska vojska se je temu na več mestih uprla in je prišlo do krvavih spopadov pri Madžarih proti Nemcem. V Budimpešti so aretirali v zunanjem ministerstvu in med drugimi javnimi delavci 600 ljudi. V Madžarski je postavljena

nova nacistična vlada.

Društvo "Svobodnih Madžarov" v Britaniji pravi v svojem proglasu: Zadnji ostanki madžarske neodvisnosti so izginili.Madžarski narod se mora skupaj z jugoslovanskimi partizani maršala T i t a in znamenitega sovjetskega z orožjem upreti proti nemškemu napadalcu"

Takšen u,led je že priborilo partizansko junaštvo Novi Jugoslaviji v mednarodnem političnem svetu!

Kakor Madžarsko so Nemci zasedli tudi Slovaško, ker tudi tu se je večal vse bolj odpor proti nacizmu.Zdaj pa tu že napreduje Rdeča Armada.

V Finski je reakcijonarna vladajoča klika navzlic narodnemu odporu odklonila sovjetske pogoje za primirje.Tudi švedska prizadevanja in posredovanje samega švedskega kralja niso mogli pripraviti Tannerjeve in Mannerheimove klike,da zapostavi svoje razredne sovražtvo narodni koristi in prejme pogoje;Moskva je službeno izjavila,da bo nosila finska vlada popolno odgovornost za odklonitev.

Svobodno francosko sodišče je obsodilo v Alžiru na smrt Petainovega notranjega ministra Pucher-ja.Obsodbo so takoj izvršili - za vzgled vsem profiterskim oportunistom, ki se po osvoboditvi naroda izgovarjajo, da so "prisiljeni" in iz "taktike" sodelovali z okupatorjem.

V Romuniji deluje "Domovinska fronta" ki izdaja list "Svobodna Romunija" in zahteva mir s SZ, odstranitev Antonescu-ja in demokracijo ter osvoboditev političnih jetnikov in kazen za vojne zločince.

Nacijonalni Komitet Osvoboditve Jugoslavije je ukrenil potrebno, da Puričeva vlada nebo

več trošila in tratila zlata, ki ga ima Jugoslovanska Narodna Banka shranjenega pri zaveznih denarnih zavodih.

Mnogo posla ima Hitler, s svojimi petokolizci- sabotirati. Zapuščajo ga v sili in svoje zadnje rezerve žive sile mora trošiti, da drži v šahu njih svobode željne narode, ki so se začeli prebujati in puntat ob bližanju osvobodilne Rdeče Armade.

Mnogo posla ima Hitler, da neleduje prinašim zapadnih zaveznikih in opozarja na boljševiško nevarnost. Teheranska konferenca je pokazala, da zveza s zapadnimi zavezniki nima samo trenutnih strateško-političnih korenin, ampak tenelji na globokih ekonomskih skupnih interesih, kjer ne City ne Wallstreet ne poznata pardona. In tu je moral nacizem spoznati svojo žalostno politično bilanco - da je dokončno zaigral.

Štab Briško Banješkega Odreda.
IX.Korpus
Na položaju 6.IV.44;

DNEVNO POVELJE.

VSEM BORCEM, BORKAM, KOMANDIRJEM, KOMANDANTOM, OFICIRJEM IN POLITKOMISARJEM.

Bliža se dan trilotnice ustanovitve Osvobodilne Fronte, dan ko sta se slovenski kmet in delavec združila in odločila k težkemu delu.

Šestega aprila so fašistični imperialisti napadli lepo zemljo naše Jugoslavije. Val, ki se je takrat valil preko naše domovine je bil strašen.

Naša neorganizirana, prodana vojska ni mogla zadržati tega navala, ki je puščal za seboj pogorišča in grobišča. Takrat je padlo mnogo mladih borcev, ki so hoteli ustaviti fašistični naval. In naš narod se je nahajal v položaju kot še nikoli.

Vsi dotedanji voditelji jugoslovanskega naroda, ki so se čopirili, se lagali in se dolali največje nacionaliste, ki so hvalili in poveličevali moč naše vojske nad vse, so v kritičnem momentu narod zapustili in ostali so nilost in nenilost predani sovražniku. Tisoče družin je bilo preseljeno in izseljeno iz svojih domačij in domovine, tisoče in tisoče je bilo zaprtih in internirnih, na stotine talcev je padlo pod krogljami zverinskih okupatorjev in izdajalske domače kliko.

In v teh težkih trenutkih se je slovenski narod znašel. Vstali so sinovi zatiranih in zaničevanih, internirnih in preganjanih narodov. Oni so bili prvi, ki so spregovorili

resnico svetu in okupatorju v obraz, ono ka= risti sinovi - komunisti so prvi prijeli za o= rožje in šli v boj proti okupatorju in osta= lim sovražnikom svojega naroda. Tako so bili postavljeni prvi temelji sedanje Osvobodilne Fronte.

In narod se je polnoštevilno odzval po= zivu OF. Do sedaj zapuščeni in prodani narod se je počutil iz dneva v dan sigurnejši in mo čnejši. Moralno in fizično trdnejši. Odločili so se, da si bodo z orožjem v roki priborili svobodo in pravice do življenja.

Tovariši in tovarišice! Narodno Osvobo= dilna Vojska Jugoslavije osvaja kos za kosom svoje teptane in izkoriščane zemlje izpod o= kupatorjevih krempljev. Ta boj bijemo s sode= lovanjem velike in nepremagljive Rdeče Armade Anglije in Amerike ter vseh osvobodilnimi si lami ostalih narodov. Vse to nam je danes v garancijo za naš končni uspeh.

Uspehi naših zaveznikov nam govorijo , da ni daleč dan, ko bomo zagledali luč svo= bode. Tak. nevredni bi bili te svobode, ako se ne bi zanjo borili. Mi si hočemo in tudi mo= remo svobodo priboriti.

V trenutku, ko fašizem dobiva smrtne u= darce na vseh frontah po celi naši domovini, ko se naši bratje borci borijo in pridobivajo košček za košček naše zemlje, je naša dolž= nost, da stopimo v

OFENZIVO

ter tolči po okupatorju in domačimi izdajalci. Ne damo jim niti tre= nutka miru na naši sveti zemlji.

Naša proslava trileteice ustanovitve OF 27.aprila naj bodo uspele akcije v prihodnjih dneh!

ODREJAMO, da vse edinice Briško Beneškega Odreda stopijo v ofenzivo, da izvršijo čim večje število akcij in nanesejo čim več izgub sovražniku.

ŽIVELA OSVOBODILNA FRONTA !
ŽIVELA NOV IN POJ !
ŽIVELA RDEČA ARMADA IN NJEN VODJA TOV. STALIN !
ŽIVELI ZAVEZNIKI ANGLIJA, AMERIKA IN SZ !
ŽIVEL MARŠAL TOV. TITO, NAŠ VODNIK IN PRVI BOREC !

SMRT FAŠIZMU SVOBODO NARODU !

Komandant: Uršič France - Joško l.r.

Politkomisar: Černugelj France - Zorko l.r.

Slovenski
Narodno
Osvobodilni
Svet je naš
prvi pravi parlament!
Čuvajmo temelje mlade
Slovenske demokracije!
Čuvajmo našo novo
Narodno oblast!
Borimo se za
Svobodno Slovenijo!

VOJAŠKI PROBLEMI

Janez Ucakar:

NAPAD NA ZIDANI OBJEKT IN NJEGOVO ZAVZETJE.

Napad na zidani objekt ali bunker izvedemo približno takole: Prvi predpogoj je čimprejšnji ter trezen načrt. To dosežemo s pomočjo dobre obveščevalne službe in točnega izvedenja, saj največ zavisi od dobro pripravljenega načrta. Ko smo izdelali načrt zgradbe, pričnemo z delom eliminc, katere pa najbolje, da razdelimo na več delov. Prvi del naj bi bil: bombaši in nincrji. Omenjeni morajo biti prostovoljci, oboroženi z noži, pištolami, ter raznovrstnimi ofenzivnimi in defenzivnimi ročnimi bombami; zato se tudi imenujejo "bombaši". Drugi del elinice se naj razdeli v neposredne strelce na odprtine objekta, skozi katere nas lahko tolče sovražnik, bodisi da so to zgrajena mitraljeska gnezda ali dobri naravni zakloni. Ako na terenu ni nobenega primernega zaklona, naj ga tovariši prinesejo s seboj v obliki kanenja, vreč napolnjenih s peskom ali s prstjo, širokih v premeru najmanj pol metra. Če je možno dobiti samokolnico in jo napolniti z gnojem, je tudi to dobro sredstvo zaklona in ima to prednost da jo lahko preniknno naprej in sploh v vseh

poljubnih stvareh, kakor nam pač narekujejo sovražnikove kroglo. Tretji del edinice pa porabimo za zaščito prvega in drugega dela edinice, torej direktnih napadalcev na objekt. Nikdar ne smemo pustiti napadalcev brez zaščite njih zaledja, kar je silno važno; zato pa mora biti tretja edinica najmočnejša, da lahko brani napadalce od eventualnega napada v hrbet.

I. Bombaši in strelci se priplazijo do najbližjega najpovoljnejšega mesta, odkoder se poteh vrši napad. Takoj ko pridejo strelci do najboljše točke, si postavijo zaklone kot je zgoraj omenjeno. Napadalci naj po možnosti ostanejo ČIMDALJ ČASA KONSPIRATIVNI in naj ne streljajo dotlej dokler ni nujno potrebno. Ko so zakloni in mitraljezka gnezda postavljeni, preidejo na delo bombaši ali minerji. Ti se priplazijo do vrat, oken ali strelskih lin, skozi katere poteh zmečajo ofenzivne bombe. To pa radi tega, da ohranimo orožje sovražnika čim bolj nepoškodovano. Ako pa ima bunker ali objekt (hiša, skedenj) zaprta okna in vrata, je treba že prej napravljeno mino položiti pod vrata ter jih tako razstreliti, da lahko poteh skozi nje uderejo bombaši v notranjost ter z ofenzivnimi bombami in s pištolami napadejo sovražnika. Neposredno z njimi vderejo tudi mitraljezec ali brzostrelke, ki poteh uničujejo sovražnika.

Kadar pa ima sovražnik stražo ali podobno zavarovanje, je treba likvidirati najprej njo s hladnim ali ognjenim orožjem. Če se pri tem ne moremo ogniti uporabi ognjenega orožja, torej streljanju

straže,je s ten posadka alarmirana in je treba popolnoma SPREMENITI TAKTIKO NAPADA.Po= ten osredotočijo strelci in mitraljezci svoj ogenj na okna,line ali,podobne odprtine,tako da zaprejo sovražniku pregled in ogenj na te= ren okoli objekta.Pod ognjen naših strelcev se priplazijo poten proti zgdradbi-objektu bombaši v smeri najboljše mrtve točke objek= ta.To je vogal objekta;če pa tega ni,pa proti odprtinam,skozi katere poten zmečejo svoje bombe (ofenzivne).V slučaju da postane borba srditejša in tudi sovražnik prične z ognjem ter ni misliti na predajo sovražnika,šele poten se uporabijo defenzivne bombe, s kate= rimi uničimo odpor sovražnika. Ako se ne mo= remo prebližati strelnim odprtinam ali vratam,da jih razstrelimo; moramo zaminirati vogal ali steno objekta, tako da nastane od= prtina,skozi katero se izvrši naskok bombašev in automatskega orožja ter tako uničimo po= sadko.V slučaju, da ima objekt eno ali več nadstropij in se vsled našega pritiska uma= kne sovražnik v gorenja nadstropja ter smo že zavzeli pritličje,zaminirano križne ste= ne v pritličju, da zrušimo strop - tla pr= vega nadstropja in tako onemogočimo nadalj= ni odpor sovražnika.

Zato, tovariš, kadar delaš načrt za ak= cijo,misli na vse možnosti, ki ti lahko sto= pijo na pot izvedbe.Zlasti pri napadu na objekt, pri katerem moraš polagati največjo pažnjo in skrb miniranju, da ne vržeš niti koščka ekrazita ali drugega eksploziva v zrak brez koristi, kajti delati moramo dob= ro in premišljeno z malo količino materijala ki ga imamo na razpolago;Zato moramo že v

načrtu misliti na vse zapreke, ki jih lahko imamo, pripraviti mine v že napravljene vreče ali zaboje, tako da jih v akciji lahko kar položiš in prižgeš.

Kar pa se tiče ognja iz pušk in mitraljezov, ga uporabljaj čim manj in zato bolj trezno in točno, razen takrat kadar žgeš zaporni ogenj.

Pomni tovariš, da orožje in municijo, ki jo uporabljaš, si moraš priboriti s krvjo in iztrgati sovražniku iz rok.

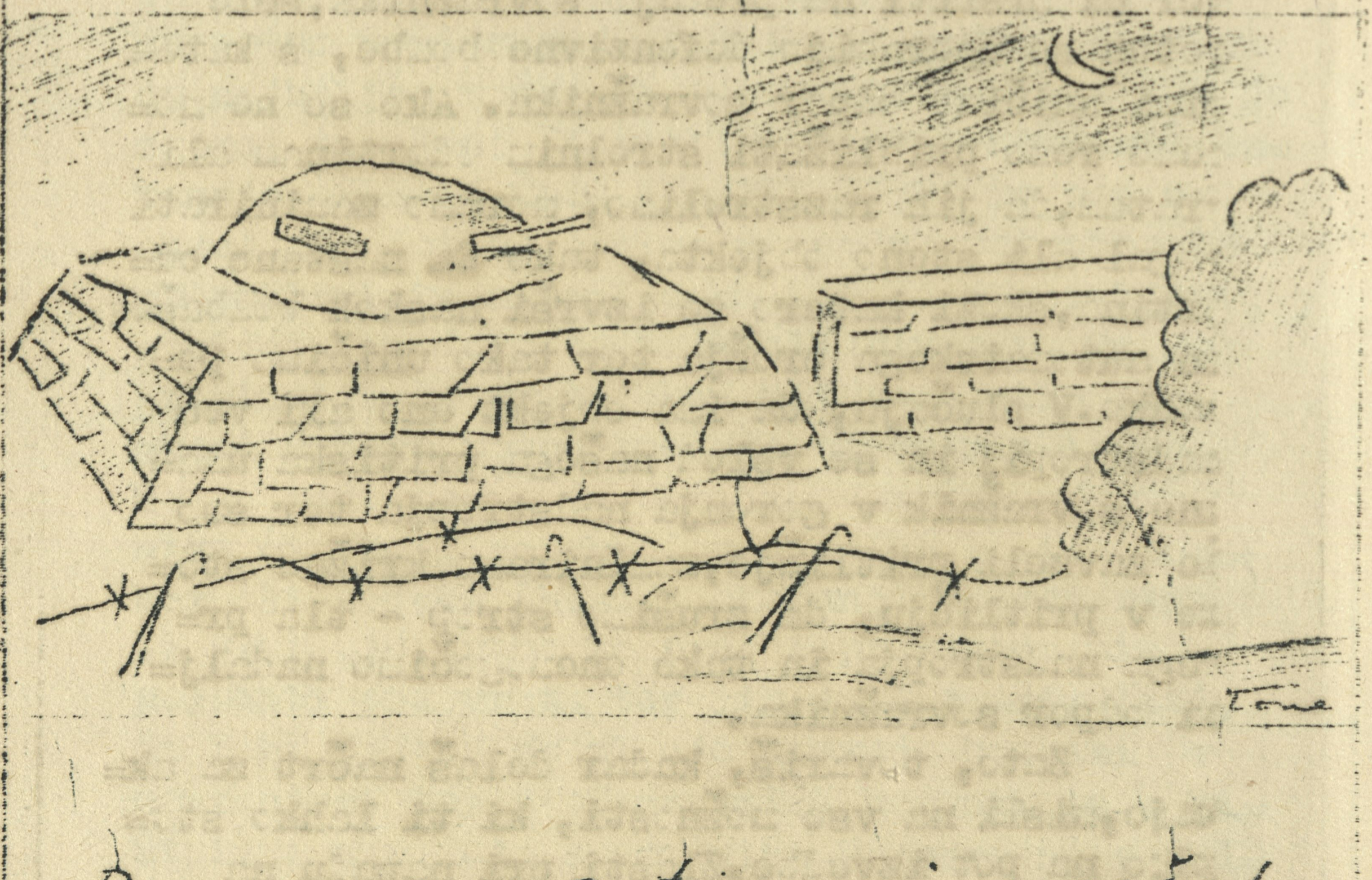

Tone

„Danes so partizani maršala Tita edini ljudje, ki se bore učinkovito proti okupatorju!..“

Winston Churchill

Tone:

V napad..!

Kri, plamen,
in iz cevi
dež smrtonosnih krogel;
tu pade ranjen,
tam mrtev obleži.
Brž tja za vogel,
tam je zaklon!
Brž mitraljez,
šaržer municije!
In zareglja počez,
čez cesto, kjer valja se
umazano krvavo zmes;
in divji kriki bolečin
med blazno melodijo
strojnic rjove vmes...
Povsod le smrt, pogin,
in rdeči zublji zavrtijo
se v nebo v polblazen ples...
Še bombe pok,
in tu in tam se grozen krik.
Sovrag se valja ves pobit
v okrvavljenem cestnem prahu...

—C—

Franci:

Izdajalci in junaki po Beneciji.

Komandant II.bataljona Briško Beneškega Odreda je zasnoval silno drzno akcijo: Uničiti skrivno letališče "Belvedere" pri Vidmu. Daleč je od bataljonovih položajev do tja. Več kakor dan hoda; Toda partizan ne pozna utrujenosti. Po dnevu in pol marša po skritih in zato težko prehodnih stezah je še vedno dovolj svež za smel napad, ki zahteva skrajni napor vseh sil.

V treh grupah (vsega 70 ljudi) je napadel bataljon letališče. Prva skupina se je neslišno priplazila, likvidirala prav tako neslišno nemško stražo,potem pa je napadla postojanko - barako, v kateri je bilo 30 Nemcev. Nametali so vanjo težkih angleških bomb, da se je ob silnih eksplozijah podrl strop. Nato so z molotovkami zažgali poslopje z posadko vred, ki zaradi ob = kolitve ni mogla ven. Poginilo je tako vseh trideset.

Prav blizu spi veliko mesto Videm... Prav blizu je mesto, polno miličnikov in nemške vojske. Če bi oni vedeli...

Druga skupina partizanov pa je med tem že zažigala vseh 9 avijonov,tri lovse "Messerschmidt 109",dva lovca "Focke Wulf",ponos nemške avijacije,tri izvidnike "Storch Fieseler" in eno kurirsko letalo "Nardig".

Prešerno so se zabavali nemški oficirji v bližnji vili ob sladkih vinih, nakradenih po Abrucih in pri plesu s svojimi vojaškimi vlacugami.Osem od njih ne bo moglo nikoli več povedati, ali so bili bolj presenečeni ali prepla= šeni,ko so padle v hišo prve partizanske

bombe in rafali. Ostali, ki so še živeli, so za=
man poskušali izpad iz popolnoma blorirane vile
in se obupno branili s svojim automatskim orož=
jem in bombami. Partizani se niso hoteli ustav=
ljati z daljšim obleganjem in se je tretja sku=
pina po končanem uničenju letal po drugi skupi=
ni priključila ostalim in so zmagoslavno odšli.
Le neki hrabri italjanski tovariš je nekoliko
preklinjal.Kot bivši letalec je hotel izrabi=
ti priliko in odleteti v osvobojeno Jugoslavi=
jo, pa ni bilo benzina.
Borcem II.bataljona je za ta smeli podvig izre=
kel štab IX.Korpusa priznanje in pohvalo.

Le nekaj bolnikov,resničnih in simulan=
tov, je bilo v drugem bataljonu Briško Beneške=
ka Odreda, ki se niso udeležili akcije. Od teh
je bilo sedemnajst novomobilizirancev in med
njimi en švabobranski agent.Po izdajstvu so Nem=
ci prišli v tabor.Tam je bil,razen že omenjenih
samo četni politkomisar Dušan Lušin,ki se zara=
di bolnih nog ni mogel udeležiti akcije in ne=
kaj tovarišev za varnostno stražo. Istega dne
pa je bil nenadoma prišel tudi odredni komandant
tov;J o š k o na inspekcijo.Čim je spreviđel
situacijo, je slednji ukazal umik ter povedel
skozi nemške vrste na varno.Sedemnajst zaslep=
ljenih novincev pa se ni hotelo umakniti.Rus
Aleksej se je postavil sam z mitraljezom proti
Nemcem (bilo je okoli stosedemdeset Nemcev),da
krije tovarišem umik;tu je tudi padel kot junak
in dostojen predstavnik Rdeče Armade. Dušan Lu=
šin je ostal kot pravi politkomisar na svojem
mestu do zadnjega."Resite se, tovariši, se je
čas",prigovarja novincem;"Nočemo tvegati glav"
odgovarja provokater, "Rajši porečemo Nemcem,da
ste nas nobilizirali po sili in da gremo raje
delat v Nemčijo.""Kaj se ne zavedate, da gre

danes za življenje? Imate orožje v rokah,nosite rdečo zvezdo. Okupator Vam nebo prizanesel!"
"Ne, ne tvegamo bega..." Porogljivo se odsmeje izdajalec. Od nemške propagande zaslepljeni novinci pa mu strahopetno pritrdijo.Pred stajo že reglja strojnica. Ostali tovariši (okoli 20) so s pomočjo Alekseejeve herojske žrtve srečno utekli. Za Dušana postaja nevarnost zaradi bolnih nog, ki mu otežkočijo beg, vsak trenutek strašnejša. "Ven"! se zadere in naperi revolver na zaslepljence. Ne,oni nočejo tvegati...Še enkrat zavpije: " Za mano!" in se zažene skozi odprtino v zidu, ki jo je sam napravil.

Ravnokar je prihajal komandant Marko s svojimi junaki iz akcije. Kó zasliši streljanje zasede položaje v bližini vasi, da zabrani Nemcem dohod h glavnini svojih ljudi,ki so bili tam. Medtem so pozvali Nemci izdajalce, da vzamejo svoje nahrbtnike. Tako so ti že mislili , da so rešeni. Tedaj pa jih cinični sovražnik postroji pred zid. Provokaterju izgine porogljivi nasmešek na ustnah. Postaja mrtvaško bled. " Pa jaz..."Prepozno! Že mu je oznanjevalec germanske kulture pognal zasluženi svinec v možgane... Ko so vse postrelili, zažgo Nemci tabor.

Po odhodu Nemcev prihite v tabor Marko s svojimi,Dušan in Joško, ki so se vsi sestali. Na pogorišču najdejo med trupli petnajstletnega Dorčka, le ranjenega. Mrlič je padel nanj, on pa se potuhnil in tako rešil; Spoznal je zdaj pravo lice okupatorja. Obžaluje svoj postopek in pripoveduje, kako so ga privedli k predaji s svojimi neznačajnimi modrovanji ,podpihovani po spretnem provokaterju.Toda to jih je vse stalo glavo.

Blizu tabora so Nemci zajeli tudi tri kurirje. Herojsko ponašanje njih komandirja ne bomo mogli nikdar pozabiti. Že ga je med pretepanjem vodil surov belogardist na streljanje, ko je še oponinjal tovariše: "Ne izdajajte za nobeno obljubo. Streljali nas bodo kljub temu!" In še ko je zrl smrti v obraz, je opozarjal živinskega svabobranca: "Ne streljaj, slovenski brat, saj naša bo zmaga, vaša bo poguba!" Tedaj je belogardist spustil cel rafal iz brzostrelke vanj...Slava in hvaležen spomin komandirju Vinku !

V najkritičnejših trenutkih je Dušan Lušin zadržal hladno in naravnost herojsko ponašanje in se vendar rešil iz vseh nevarnosti. Potem pa, ko so že mislili, da je šlo vse po sreči, je bil še en spopad. Šli smo na položaje in odbili sovražnika. Eden pa je ostal na zemlji, ki jo je branil s svojo krvjo, dal ji je še ono zadnje kar človek lahko da - svoje mlado, toliko obetajoče življenje.

Kdor ga je še poznal iz Maribora, je poznal dobrega tovariša, resnega in nadarjenega, nihče pa najbrž ni slutil v njne jeklenega značaja, ki ga je zdaj naredila tako dragocenega za našo osvobodilno borbo. Naša doba pa kreše ljudi. Plevel odpade, kar je trdno gre naprej... In se žrtvuje kot so že žrtvovali toliki naši najboljši.

Niso zaman njih žrtve. Dušan, tudi tvoja ne. Ko bo prišel dan, ki si ga pomagal priboriti, bo vstal Tvoj spomin - vzgled poznejšim rodovom, da bodo znali ohraniti dar Vaših žrtev. In ko bo zopet zapela strojnica drugega bataljona, da bi ta dan prišel res kmalu, ko se

zagnali proti našim zločinskim zatiralcem, bo rekel vsak tovariš ob vsaken strelu, ob vsaken naskoku:" Tega za Alekseja, tega za Dušana!Hej, tovariš, še si med nami in nam kličeš:"Naprej!"

--()--

Črt:

BENEČANKE TERJAJO PRAVICO:

Dolgi in strmi so klanci po Benečiji in Karniji, težki so koši, da hrbté krive.Zato je vsa zemlja prepojena z znojem trpinov.Zasužnila jih je, duše jim je izpila in zameglila oči, tako da se svoje lastne nesreče in žalosti niso mogli do umeti in zahrepeneti iz brezdna, v katero so ga pahnili vsi krivi preroki tega sveta.In ko še vsega gorja ni bilo dovolj, so prišli fašisti in odpeljali može in fante,sam Bog ve kam in vrag vedi zakaj krvaveti in umirati.Takrat so beneške in karnijske žene naložile še brenena svojih mož in sinov, v brezkončne klance so škripali koši, vse niže so se krivili hrbti, žene so postali roboti.Dona pa jok zapuščenih otrok,lačne oči in financar na vratih.V ženah pa je zamrlo srce, saj solze so že davno usahnile. In kar naprej,kakor mrzli ropot strojev, so pele po rebreh motike,škripali plugi.V strmine brez konca so cvilili koši.

Nekega dne je med dekleti in ženami zavrialo.To dve in dve so izprva stikale glave,potem pa so vse bolj glasno, vse bolj žarečih oči pričele govoriti o Nemčiji, kamor vabijo delavce na široka polja , kjer ni klancev

ne grap, kjer stroji sade in kopljejo krompir in je denarja na kupe. Denar! Denar! Saj res s ten nasin garanjem ne prideno nikoli iz stiske. Ten v Nemciji pa se par ur na dan kar igraje vrtis okrog strojev in ravnih gred, dobro jes in na mehken spis, v nedeljo rajas in se peljes v mesto. Potem pa denar, na kupe denarja. Par mesecev, pa se ti odvali s srca nora vecnega dolga. In se vec! Novih oblek prineses s seboj, vseh mogocih lepih reci in bonbonov za otroke. Hej, korajzo, v Nemcijo!

Prisopihal je vlak in zarecih oci so dvignili roke v pozdrav, prav tako kot jih je naucil gospod "segretario". Se zadnji adio in odpeljali so jih v deželo, o kateri so vse zadnje noci sanjale, da je kakor cvetoc vrt in zivljenje v njej je prijetna bajka.

Ko je preteklo prvih stirinajst dni garanja na grofoven posestvu v daljni Prusiji, ni bilo v benes'kih in kamijskih zenah nobenega veselega pricakovanja vec. Iz dneva v dan je globlje ril crv besa, in zavest, da so bile prevarane, jih je davila. Po treh mesecih so bile izgaranene in izstradane do onemoglosti in ko jim je jesen do konca izpila noci, so jih posleli domov.

Denar, obleke, sto lepih reci in bonboni za otroke...? Prazne sanje.

Denar da jim posljejo po posti, so rekli.

In sklonjenih glav so se vrnile v zalostne bajte. Spet so nalozile kose in tezko sopihale v klance. Vsak vzdih pa je spremljal strupen klic iz globine srca :

" Denar, denar - denar, denar "

Denarja pa ni bilo od nikoder. Odhajale so druga za drugo v Viden in se rezocarane vracale le domov.

Pa je čaša prikipela do roba. Takrat so doumele, da morajo iti vse, one iz Benečije in one iz Kamije. Da morajo iti in zahtevati svoje.

V blešečih prostorih videmske banke je zavpilo iz njih vse trpljenje hribovskih sužnjev, ves bes prevaranih in ogoljufanih, vsa mržnja ponižanih in razžaljenih.

" Pravice hočemo,gospodje!Plačila za naš trud! In nič več izgovorov in lažnih obetov. Na grofovem gruntu so se že davno posušili curki našega potu, zavaljeni lenuh je že pospravil svoj profit. Dovolj je šale!Denar!"

Lepo oblečeni gospodje so prebledeli,drug za drugim caplili nekam v ozadje. Le eden je še vstrajal in prigovarjal, da naj gredo domov.Denar pride prav v kratkem.

"Kaj, prekleti lopov, tat tatinski,pes grofovski!"Zažvigalo je po zraku in gospodiča so zasuli papirji in kartoteka,še brca nekam pa šop namazilјenih las in odprle so se zatvornice besa beneških in kamijskih žena.

"Tolči, razbijaj! Saj je naše! Nam so požrli denar!"

Sredi velikega mesta je gruča razkuštranih žensk, razgretih lic in ognjenih oči,ponosnih src in neukloniljive volje govorila tako,kakor so jo vprašali.

Vračale so se srečne,sproščene,čeprav brez denarja.

V Quarsu so jih dotekli fašistični psi, Pa je bilo še preveč ognja v ženskah, da bi se uklonile.V napad!Proti črnosrajčnikom se je vsula toča kamenja in ko je zapelo kopito, je bes prikipel do viška;Brez orožja, z rokami in kamenjem so obdelavali fašiste, da so uvideli brez upnost borbe.Le eden je še ulatil.Pa je prijela

Benečanka kamen in mu ga zabila v glavo, da ga je hipoma oblila kri.

"Crkni, pes hlapčevski!" In res je obležal tam, kamor ga je položila. Tudi do pot so zna= gale.

Vesela je bila pot domov, kratki so bili klanci. Zakaj veliko spoznanje je prišlo vanje ta dan: spoznanje, da je pravica v rokah tistih ki jo zlorabljajo in da jim jo je treba izbiti s silo. Zavest, da je v slogi moč in da je ni si= le, ki bi mogla udušiti glas bednih in nržnje prevaranih. Naj teče kri, naj se ruši svet, pra= vica mora priti za vse, tudi za majhne hribovske žene.

Na plodna tla je padlo živo seme, ki bo po grapah in klancih slovenske Benečije pognalo ro= doviten sad. Te žene, ki so 24. februarja 1944.l. razbile Videmsko banko, so svoji zemlji pokaza= le pravo pot. Živele Benečanke in Karnijke!

Janez Deisinger:

TUDI NA BOVŠKEM POSTAJA ŽIVAHNO.

V noči med 22.in 23.III. je 18 tovarišev Bovške čete Briško-Beneškega Odreda izvršilo uspešno akcijo na električno centralo , ki dovaja tok Rajbelskemu rudniku, v Logu pri Bovcu. Centralo so stražili karabinerji, kateri so se vsi brez boja predali in katere smo kot ujetnike odpeljali s seboj. V bunkerju, v katerem so bili orožniki smo zaplenili: Dva grška puškomitraljeza, 11 pušk, 9 pištol,2 italjanski brzostrelki, večjo količino bomb in municije vseh vrst.Nadalje je bilo precej obleke in nahrbtnikov z vso opremo ter hrano. Ostalo, kar ni bilo mogoče odnesti, smo zažgali. Uničen je bil tudi že neuporaben težki mitraljez FIAT.

Ko smo mi z ujetniki, zaplenjenim orožjem in blagom odšli, je tov.Komandant Odreda in še dva druga tovariša minirali centralo v kateri sta bila dva velika dinamo stroja ..... "Siemens". S tem so povzročili, da se je produkcija v Rajbelskem rudniku zmanjšala na minimum.Akcija je trajala vsega skupaj eno uro.

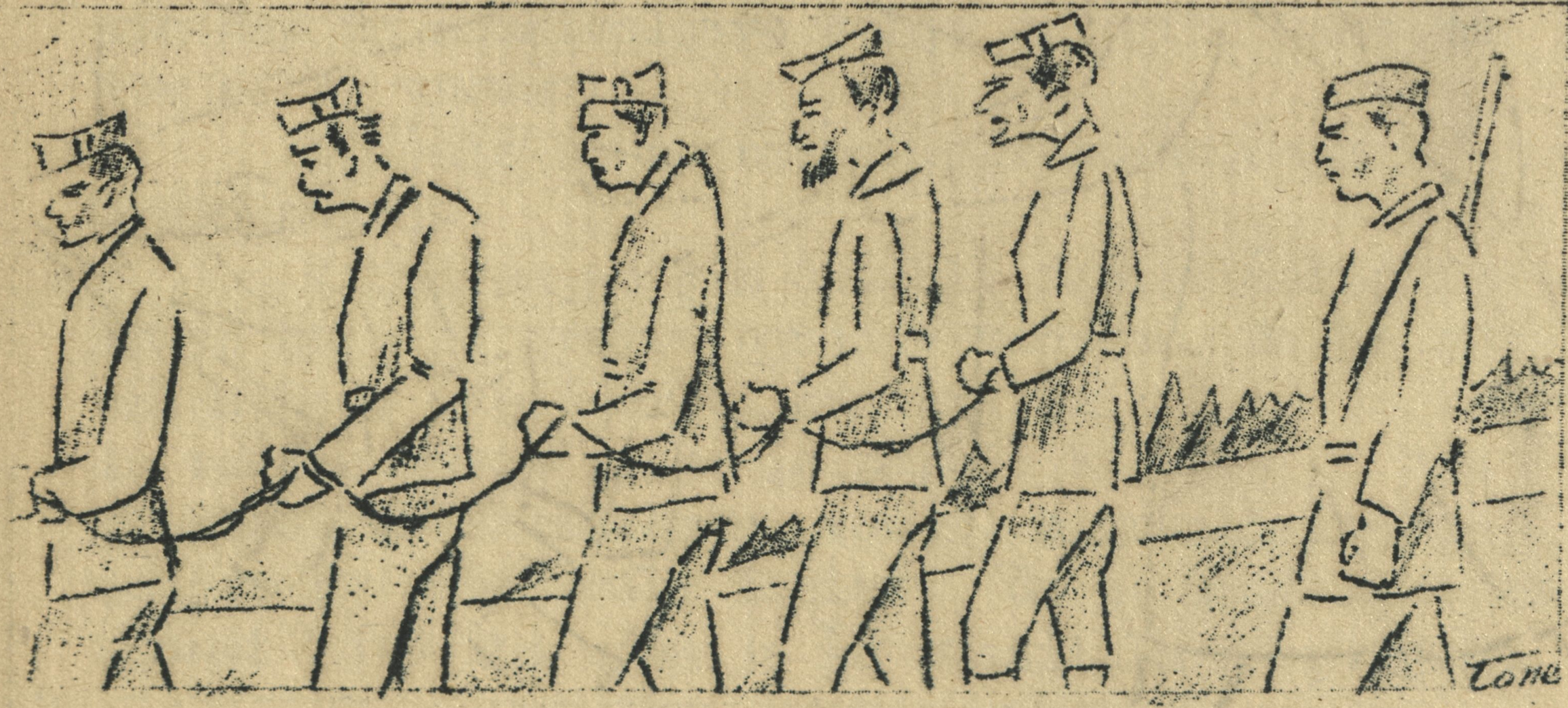

franci:

Mrak. Četa se promika skozi vas. Kar na nah pet brzostrelk, naslonjenih izpod poti, upirje nih proti nam. Pet fantov leži v zasedi. Že strelajo proti nam! Pa kako vpijejo! Mislili boste, da smo zdaj šli v zaklone, ali da smo celo "shajkali". Tuđa naši fantje se le smejejo in bodrijo strelce. Puške so namreč lesene, v zasedi pa so naši mali pionirčki - "pohiči" iz vasi. Drago nam je, da so grede "partizane" tudi že naši najmlajši, da je naš duh prežel tudi že nalčko teh skrajnih primorskih vasi, ki so nedavno še norale peti "Giovinezza".

"Kako sta svoje tedaj piskc in vse, kar je vojaškega," reče tovarišica Tinka iz Trsta. "Nikoli se prej moji bratci niso igrali vojakov..."

"Zdaj pa jih poglej! Vsi z brzostrelkami in prepevajo 'Hej brigade' in bojeviti so, da jih komaj ukrotiš..."

Vprašam jih za pot v neko bližnjo vas. Takoj sta se dva javila, da nas popeljeta skozi mrak po neki bližnjici.

"Da, da, prebudila se je slovenska mladina."

Željko:

NAPAD NA KAMION !

S "primorskimi" napakami.

Naša izvidnica opazi nekaj novega v daljavi: Prihiti k nam in nas obvesti:Hitro razletimo na izvidniška nesta in smo opazili nemški kamion, ki je rinil v naše lepo in krasno primorsko - slovensko Brdo. Takoj za nim priletimo na križišče poti in tam postavimo zasedo. Nato čakamo. Ali Švab ni hotelo biti nazaj. Nato tov. komandir Oskar pošlje tov.politkomisarja Željkota na bližnji gric za izviditi.Kije so in kam so šle te Švabe.Izvidnica takoj izve, da dva Nemca sta ostala v Spodnjem Cerovu in drugi so šli v gornje Cerovo s kamjonom. Izvidnica opaža kaj ta dva delata v spodnji vasi;pogovarjali so se z neko tovarišico po njihovem jeziku. Vprašali so jajca,maslo,krompir,vina in druge jedilne stvari. Na to so ženske odvrnile, da vsega tega nič nimajo.Nato sta Švabe kar odšla v hišo pa ropalo več kot jim je bilo mogoče. Nabrala sta si še precej veliko vrečo jedil. In s tem sta kronila proti Furlaniji. Nato tov;komisar Željko, ki je stal na izvidnici takoj obvesti našo zasedo, da že gresta Švabe proti. Naša zaseda jih pusti prav blizu, na nekih deset koraku. Nato pa skočijo naši tovariši iz zasede proti Švabom in zaklicejo

Halt! Stoj!

Ta dva sovražnika nista hotela stati , da se bosta še izvlekla iz naše zasede in se spustila doli. Takoj nato tov.komandir Oskar izpusti rafal za njima.Enega takoj podre na tla. Drugi pa je še dirjal navzgor po cesti. Nato tov.komisar Željko, ki je stal na bližnjem griču opazuje vse to in se požene z vso silo proti nijemu in ga takoj podre na tla.

Zaplenili smo takoj njihov plen in ih

odnesli v stran. Nato smo brzo prekoračili Spodno Cerovo, in med gornem in spodnem Cerovem zasedli nove položaje. Nismo se zavzeli dobre zaklone, smo že zaslišali ropot kamjona, ki je iz gorne vasi rezal navzdolPrebližal nam se je na nekih dvajset metrov.Nato so zapela naša orožija himno hitlerjancem;na naš udar so švabe odgovorili.in je nesreča hotela: dva naša tovariša sta bila lahko ranjena.Pobili smo več Nemcu, stem dva ki sta sedela v ospredju,ki sta vodila mašinp, nato je hitro drugi sprijel vodstvo mašine: To je bilo nam krivo ker nam sta oba mitraljeza sabotirala. Mašina je prišla do cilja tam kjer sta bila postavljena naša dva bombaša. Ta dva bombaša sta pošteno vdarila po kamijonu; z bombami raznesarila vse ostale na mašini.

Na nekih sto koraku se kamjon vstavi in z nega skočijo tri švabe.

Nato enega ga pobije naš tov.komisar Žeļjko drugega pa tov.Janes ga teško rani.Razbili smo jim sod vina ki so ga vkradli v gorni vasi in ga mislili srečno odpeljati, ali jima se ni posrečilo.Hitro poten zajurišamo proti njemu;ali so bili vsi ti švabi tankisti in šoferji: da je takoj sprijel drugi vodstvo in takoj krenil s kamjonom, odpeljal je s seboj seden mrtvih.Tam sta ostala druga dva nemca mrtva.Pri katerih smo vdobili polne žepe jajc in masla in druge slične stvari.

V tem napadu je obležalo enajst nemcu,štiri so ostali v naših rokah, seden pa ih je s kamjonom odpeljal in še enega težko ranjenega.Zaplenili smo eno brzostrelko, tri automatične samokrese;več paru čevljev in drugo.Poten smo mrtve Švabe prekrili, plen odnesli in odrajžali preko vasi : S ten zapeli : Hej brigade!.....

Takšni nepopravljeni spisi niso samo živ dokument fašističnega kulturnega zatiranja slovenske mladine:obenem pa tudi dobre volje mladincev za kulturni napredek.Oni so tudi primer otiva iz katerih se lahko,po čitanju sledeče oznake glavnih in na primorskem najznačilnejših napak, naši borci in terenci (obeh spolov)marsikaj nau če.

POPRAVEK:Ne: kanjon,ampak: kamion.Ne. raz letimo,ampak: poletimo.Pred: in ni vejice,pač pa pred da, če, ki, ko, ker.V slovenščini se vejice postavijo drugače kot pa v italjanščini.Neß njm in nina, ampak:njim, njima;Ne: kije,ampak: kje. Ne: izvidnica takoj izve da oba sta šla, ampak: Izvidnica takoj izve, da sta šla oba.Ne: spodnem, ampak:spodnjem.Ne:vprašati jajca, maslo itd.ampak vprašati po jajcih,po maslu itd.Ne koraku, čevlju itd.ampak: korakov, čevljev itd. Ker = "perchè"."Dove" pa se prestavlja s: kjer.Ne spriјet,ampak:sprejeti, ne:šufer,ampak šofer Mašina = avto.Ne: nemcu,ampak Nemcev.Imena narodov se pišejo v slovenščini z veliko začetnico.

To niso vse napake, ampak najznačilnejše.Oni, ki sem jim dopis objavil v že popravljeni obliki naj ga primerjajo z originalnim svojim rokopisom pa se bodo precej naučili.

Manj strašna noč je
večna zemlje krili,
kot so pod svetlim soncem
suženji dnovi!
Iz Prešerna „Uvod k Krstu pri Savici"

Stane

PARTIZANSKA BALADA

Kdo si, ponočna prijateljica,
ki tiho prihajaš brez klica?
- Kdo si?

Prideš takoj, kakor tilah so ujje ni leni,
prideš nevidno...kot ljubica vlekneš se k meni
- Kdo si?

V večernih urah, ko sen me objema,
kdo si, skrivnostna ti ljubica nema?
- Kdo si?

Ne vidim te, nenadno prideš, fino,
le čutim tvoj nežni šepet in toplino.
- Kdo si?

A jaz bi zaprl rad trudna očesa,
ko tvojega čutim dražljaje telesa.
- Kdo si?

Ljubiš me močnö, to vem,
ker stiskaš se k meni v strasten objem.
- Kdo si?

Prsa in stegna čutijo tebe,
vse že telo tvoj šepet mi zdaj grebe.
- Kdo si?

Vsa v sladostrastju z ustmi stotere,
vžigaš poljubov mi tisočero.
- Kdo si?

Toda tvoje poljubovanje vroče
dela mi le bolečine pekoče.
- Kdo si?

Ali jaz truden sem,nočem ljubezni ti dati.
Odidi, ti ljubica tajna in daj mi zaspati!
- Kdo si?

A ti že ljubiš me prevroče, iti nočeš
in noč celo mi s poljubi osladiti hočeš...
- Kdo si?

Ubraniti z roko se ti poskušam,
a s tem le bolečine sebi hujšam.
- Kdo si?
- - - - - - - - - - - - - - - - - - -
Dosti tega, primojkršenduš!
luč si prižgem, pa najdem samo - uš...

Polde:

Odprto pismo nekim strahopetnim razhaj=kancem.

--- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

V prvi in drugi desetini meseca septembra l.1943.po razpadu Italije.Kako veselo smo se razpršili vsi iz italjanskih regimentov in prihiteli branit našo žlahtno slovensko zemljo! Z vso močjo in navdušenjem smo stopili v partizane, da vržemo krutega okupatorja iz naše Slovenije.Mladi in stari, moški in ženske, vse v partizane. Dejal si je pa vsak, da bo v 14 dneh vsega konec. Nekaj jih je šlo samo, da bodo imeli pozneje prednost. Mislili so celo,da ne bo nobene borbe s Švabom, da se bo nosila puška kakor pušeljc za klobukom. Ni tako, tovariši! Mi partizani smo pripravljeni na vsako nemško ofenzivo, čeravno zaslutimo vojake v premoči. Razpršimo se za dan dva kakor jerebice na lovu, čez čas pa smo spet skupaj. Vas nekoliko pa ni delalo tako! Zaradi male hajke v Beneči se vas je skupinica razbežala in se niste vrnili. Zakaj ne korakate trdno v naši Osvobodilni Fronti? Greste rajši k švabobrancem kot strahopetni sredinci? Le čvrst značaj lahko reši majhen narod kot smo mi tiranskih krempljev

Marlen
1944

Darko:

O MOBILIZACIJI.

Tovariš komandir nas je poslal na patrolo v Fojano mobilizirat.

Še predno pridemo v vas, se patrola razdeli na tri strani. Tako smo šli po treh straneh proti vasi. Najprej smo dobili terenca in njega je vodja patrole vprašal: " Kje pa so mladeniči? Tako lep dan za delo, na polju pa ni nikjer nobenega. Tam po vinogradih dela samo kak starček. Terenc pa odgovori: " Ko so vas zagledali, so kar vsi zbežali in se poskrili. In ko prideno v vas, greno pogledat k staršem, kje so sinovi. Očetje so se zgovarjali na vse načine. Tako nismo nobenega dobili doma.

V ten pride neki oče po poti in ga vprašamo, kje je njegov sin. Odgovori nam, da je odšel v Tržič k sestrični ponagat pri delu. Ko pa se pogovarjamo, zagledamo ne daleč, kako tečeta dva mladeniča in eden od naših gre za njima. Ko onadva zagledata našega tovariša, še bolj začneta teči. Takrat zavpije tovariš: "Stoj! Stoj, sicer streljam!"Ona dva pa sta kar tekla naprej. Tedaj zapoje naš mitraljez. Takoj se oglasi oče, ki ima sina v Tržiču:"Nehajte streljati, saj je moj sin!"

Mi pa: "Kako bi bil vaš sin, saj je vendar v Tržiču!"

Oče pa začne klicati svojega sina:"Sinko, pridi sem, saj so naši tovariši, ki te iščejo!" Sin pa je tekel kar dalje čez hrib.

Oče se je začel pogovarjati z nami:"Ali vas ni sram, da hodite iskat fante?Ne veste,da imajo dosti dela doma?"

Mi mu pa odgovorimo:"Ali hranite sina,da bo služil svobrancem?"

Tedaj pa se oče obrne in ga je sram. Mi pa še povečamo njegovo zadrego:

"Vsi fantje iz te vasi so prišli sami in so danes borci in pol, samo še teh pet strahopetcev nam dela sramoto. Ali mora res vaš sin biti med njimi?"

Da huda je sramota, imeti danes sina, ki se skriva pred partizani. Kaj poreče jutri ko nam zasije svoboda?

Domovina...

Domovina, zdiš se mi kot mlada junakinja iz romana. Zasramovana, teptena in izdana, od sovražnikov obdana, ti pa hodiš ponosno in krepko svojo pot, tja, kamor so uprte oči vseh nas, tvojih sinov in hčerà, domovina draga...

Tone.

AVNOJ

je prva skupščina prave Jugoslovanske demokracije.

Vboj za bratsko FEDERATIVNO JUGOSLAVIJO!

Tone:

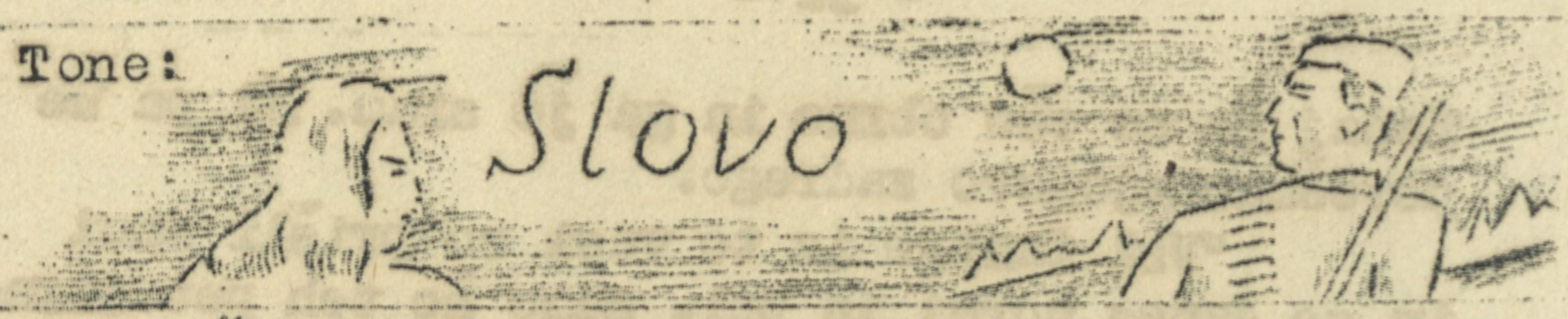

Večerni mrak. Tiho sta stala z roko v roki. Dolgo sta molčala; potem je on dvignil glavo, močneje ji je stisnil roko. Vztrepetala je in dvignila svoje oči. Njuna pogleda sta se za hip srečala in zlila v eno.

"Odhajam". Njegov glas je bil globok, tih . Ona ga je gledala s svojimi sinjemodrimi očmi in ni mogla doumeti njegove besede. Molčala je. Njeno srce je iskalo besede,pa je ni našlo.Njen molk pa je povedal še več.

"Odhajam, draga... in ne pozabi me.." Tedaj šele se je ona prav osvestila, njen obraz je po stal še bolj bled, njene oči še globlje, izraz še bolj proseč.

"Kam? - Zakaj odhajaš od mene? Ostani... " Njene besede so bile proseče,njen glas tih,oto= žen, da se je Ivu milo storilo. V tem hipu je spoznal, kako težka je zanj ta ločitev. Ta hip je čutil v sebi dvoje enako močnih ljubezni. Ljubezen do nje, do Marice in ljubezen do svo= je trpinčene domovine.Premagal je v sebi hip= ni občutek, da se ne bo mogel ločiti od nje. V sebi je čutil zopet nepremagljivi klic dolžno= sti, da stopi v vrste narodnih junakov.

"Moram iti, razumeš, Marica.Saj ne grem za vedno od tebe. Grem in se bom vrnil; in ta= krat boš zopet samo moja..."

Ona je sklonila glavo in ni odgovorila. Spustila je njegovo roko in hotela oditi.

"Kam hočeš, Marica? Tako se ne bova loči= la."

Ujel jo je za roko in jo pritegnil k

sebi.

"Marica, zakaj si takšna? Zakaj me nočeš razumeti?..."

Stala sta tesno objeta...

"Če je tako, potem pojdi, ne bom te zadrževala. In ko bodeš daleč, daleč od mene, takrat bom mislila nate... Čakala te bom, da se vrneš ..."

"Vrnil se bom in takrat bo zopet lepo. Takrat bo že svoboda, midva pa se bova ljubila. ...Morda bo takrat pomlad... Marica, zdaj odhajam, mogoče se dolgo ne bova videla."

Stisnil ji je roko, še tesneje jo je pritegnil k sebi. Naslednji hip sta se združili njuni ustnici... Potem sta se ločila.

Nebo je bilo gosto posuto z zvezdami...

franci:

Likvidacija

Dan se izmika za zastor sive megle, za vršičke čmih, vlažnih smrek. Tam nekje pojejo zvonovi;vasica tone v mrak.

Mirko leži v travi. Vznak. Od časa do časa pogleda nemirno na zapestno uro: Še pet minut...Še štiri minute...Še je vse rdeče nebo nad njim... Uboga mama... kaj boš morala doživeti!... Da je do tega moralo priti... Misli se prehitevajo v Mirku, kipijo kot mehurčki v vreli vodi... Moj lastni brat izdajalec!... Počasi jemlje samokres iz torbice, ga pregledava... Če ga zadenem v sence, bo takoj mrtev... Kaj bo doma... moj brat izdajalec...Končno je vendar moj brat... Pa to ga ne dela bojšega od drugih ...Saj če bi jaz sam izdal iz slabosti, bi si tudi pognal kroglo v glavo... On pa ni niti izda

jal iz slabosti...Da bi ga bil izpustil takrat- v prepad,ko mu je spodrsnilo na Razorjevi stezi! ...Kako ne je gledal takrat, s svojim otroškim nasmehom, ki ni poznal razočaranj. Vajen je bil da se mu opraščа vse...

Mirko zgrabi za brzostrelko, skoči pokonci in se napoti proti vasi. Ni hodil s korakom brata, ki gre ubit brata. To je korak starega partizana, ki gre na likvidacijo izdajalca.

Pavle je sam v sobi. Bere policijski roman.Ob vstopu Mirka se komaj ozre.

"Ti si, Mir'to...No, kako je kaj,naš partizan? Si me prišel morda mobilizirat?"

"Pavle, jaz sem zvedel... Mi vsi vemo..kdo je izdal karavlo..."

Pavle prebledi le za hip.

"Tako, tako. Saj končno mora priti med nami do razčiščenja. Vaše komunistične bajke so utopije. Mi nismo za svobodo, nikoli je ne bomo dosegli. Sicer pa, saj veš, jaz se hočem oženiti, meni gre za družino, bodočnost. Ne za fraze o svobodi, od katerih ne boš nikdar sit."

"Da, da, ti si poznal zmiraj sam sebe. Ne poznaš nikoli odgovornosti, ki jih imaš do svojih soljudi - vsaj do svojih tovarišev?!"

"Vsak je sebi najbližji..."

"Zagovarjaj to kakor hočeš... Sicer pa niti Hitler ni tako cinično kot ti, pri izgovorih za svoje zločine."

"Sprejemam življenje kakršno je..."

"In zato si moral izdati svoje tovariše?!"

" Zame oni niso..."

" Molči!...Sam priznavaš, da ravnaš iz ko= ristoljubnosti!Niti ne zanikaš, da so zločini vsa grozodejstva, ki jih dnevno trpimo od Hitlerjeve zalege...in njihovih hlapcev - psov kot si ti!...Se spominjaš kako so pre = tepli do smrti starega Jančija ?"

"Me misliš morda loviti na sentimentalnost? Bodi zadovoljen, da te še nisem dal prijeti. Nikdar pa ti naj ne pride več na misel, da prideš sem doli.Ne bom več mogel imeti ozirov ker si moj brat..."

"Nisem tvoj brat.Izdajalci mi niso bratje. Samo mimo sedi! Vidiš ta samokres?Čim se pre makneš...Dejem ti še pol minute življenja.I= maš še kakšno zadnjo željo?...

.....

Tu na mizi imaš cigarete in vžigalice.."

"Mirko!za božjo voljo,pa ti si prišel , da me „likvid..."

„Da."

" Mirko, se spominjaš,kako sva plezala sku paj na Razor, ko si me držal na vrvi? Se spo= minjaš, kako sva se takrat pomenila?"

" Da sva kljub vsemu vendar brata.Motil sem se takrat.Med nama ne more biti vezi.Zdaj me hočeš premamiti z nežnimi spomini - in čim se bom obrnil, dobim kroglo v hrbet. O, saj sem vjel tvoje poglede, ko si škilil k pisalni mizi,kjer imaš samokres...Minilo je že več kot pol minu= te..."

Samo rahel krik. Pavle se zvali na tla. Ni bilo zdaj prvič, da je Mirko streljal iz sa= mokresa.

Zunaj nikogar. Počasi stopa Mirko nazaj proti gozdu. Kot da ga nekaj iz podzavestja si= li,da izziva usodo:Pa naj me dobi kdo.

Ni me strah in ni mi žal. Kdo se mi upa še postaviti po robu?... Ne misliti, ne misliti ....Pot je dolga in misli teko same...Vraga, saj nisem baba!...

Mirko! Pozdravljen! Ostali na štabu te že pričakujejo! Vse v redu?"

"Izvršil sem.." Zdravko mu le nemo stisne roko.

"Ti je hudo?" Dušan ga objame okrog ramen in ga pelje k ognju.

" Ne več."

Začelo je rahlo pršiti . Ob ognju teče pogovor kot vsak drug večer.

Neusmiljeno požiga in pobija,neusmiljeno bombardira sovražnik po rezijskih, furlanskih in beneških vaseh. e partizani lahko osigurajo njih mladino pred nasilno mobilizacijo in deportacijo.Le partizani bodo lahko pregnali mučilce iz teh krajev.Bratsko sodelovanje italjanskih in jugoslovanskih partizanov proti nacifašizmu ne more ostati brez sadov. Živel narodno osvobodilni boj vseh podjarmljenih narodov proti okupatorju!

Tone:

Slovenska mladina in naš čas.
(Pomen in način drlovanja ZSM in ZKM)

ZSM in ZKM, dvoje mladinskih organizacij, ki sta se prav razvili in se razširili v današnji osvobodilni borbi našega naroda.Zveza Slovenske Mladine je organizacija, ki ima včlanjeno vso pošteno slovensko mladino, ki čuti ljubezen do svojega jezika. Če pogledamo v predvojne čase, kako je bilo z našo mladino, nas stresemladina je bila prepuščena valovom tedanje pokvarjene intrigantske politike. Mladina je hodila brez ciljev, prepuščena sama sebi. Plačani agentje ozkosrčnih, koristolovskih strank so jo v svoje namene pridobivali zase. Ni čudno, da se je le majhen del mladine resnično usmeril v pravo smer. Večina je bila brez pravilnih političnih nazorov in je dorasla v nerazgledano množico, ki so jo izrabljale vladajoče politične stranke. Mladina je bila brez vzorov, brez zdravih življenskih idealov. Če pa se je pojavil kdaj kje posameznik ali skupina, ki se je hotela dvignitiin se razgledati po svetu,je takoj udarila po njej vsa tista vladajoča gospoda,ki je stalno trepetala,v strahu, da jo kdo razkrinka.Tako se je slovenska mladina znašla po polomu Jugoslavije.Tedaj šele se je začelo delovanje pozitivnih sil za mladino.Mladini samiso se odprle oči ob dogodkih,ki so sledili. Mladina sama je spoznala goljufijo zadnjih let in vso podlost svojih bivših "narodnih voditeljev".

Iz dneva v dan je mladina vedno bolj spoznala svoje prave naloge in svoje resnične

cilje.Pričela se je množična organizacija mla=
dine, organizacija ZSM. Vsak mlad nepokvarjen
človek je vključen v to organizacijo.V njej ima
mladina vso možnost seznanjati se z vsemi pro=
blemi; izobraževati se v pravilno smer in se
pravilno politično vzgajati; Do najmanjše vojaš=
ke edinice, do najzakotnejše vasice sega organi=
zacija ZSM.

Na sestankih mladina svobodno izraža svo=
je misli, svoje hotenje, starejši tovariši, ozi=
roma tovarišice pa pravilno tolmačijo vsa vpra=
šanja, ki so mladini še nepojasnjena.Mladina je
danes v zaletu.V mladini je bodočnost.Zato mla=
dini dobro in zdravo organizacijo, v kateri se
izgraja politično, ker ima zato možnost!Tako,da
ko pride trenutek, lahko nastopi samostojno in
zavestno. Spomnimo se na bližnjo preteklost, ko
je slovenska mladina s Primorske bila vklenjena
v fašistični mladinskih organizacijah, ki so
imele edini cilj zatreti v mladih Slovencih na=
rodno zavest. Duševnost naše mladine na Primor=
skem se je nasilno vklepala v ozke spone fašis=
tičnega sveženja.Ta sveženj je danes že razkosan,
primorska mladina pa se s smelim zanosom dviga
v vsakem oziru v organizacijah ZSM.

Še trdnejša je ZKM, v kateri so zbrani
najaktivnejši in najnaprednejši elementi naše
mladine. V njej mladina spoznava globoka nače=
la življenja, se seznanja s vsem teoretičnim
in praktičnim urejanjem naše bodočnosti. In ne
samo to,mladina v ZKM popolnoma aktivno sode=
luje na vseh sektorjih našega dela,povsod je
med prvimi, saj v rokah teh naših dveh mladin
skih organizacij je dober del bodočnosti in -
nade našega naroda.

Danes je pri nas odklonkalo koristolovskim političnim strankam, ki bi mladini zastirali obzorje, ki bi jo tlačili k tlom. Danes je mladina v polnem razmahu svojega razvoja in niti najhujši fašistični teror je ne more več potlačiti.

Vkljub prejšnjim težkim časom v naši mladini ni zamrlo zdravo jedro; jedro, ki donos poganja bogate sadove; jedro, iz katerega črpa slovenski narod moč in življenje.

Mladina hodi odločno naprej svojim ciljem nasproti - narodnostno in socialno pravično urejeni Svobodni Sloveniji.

Terca

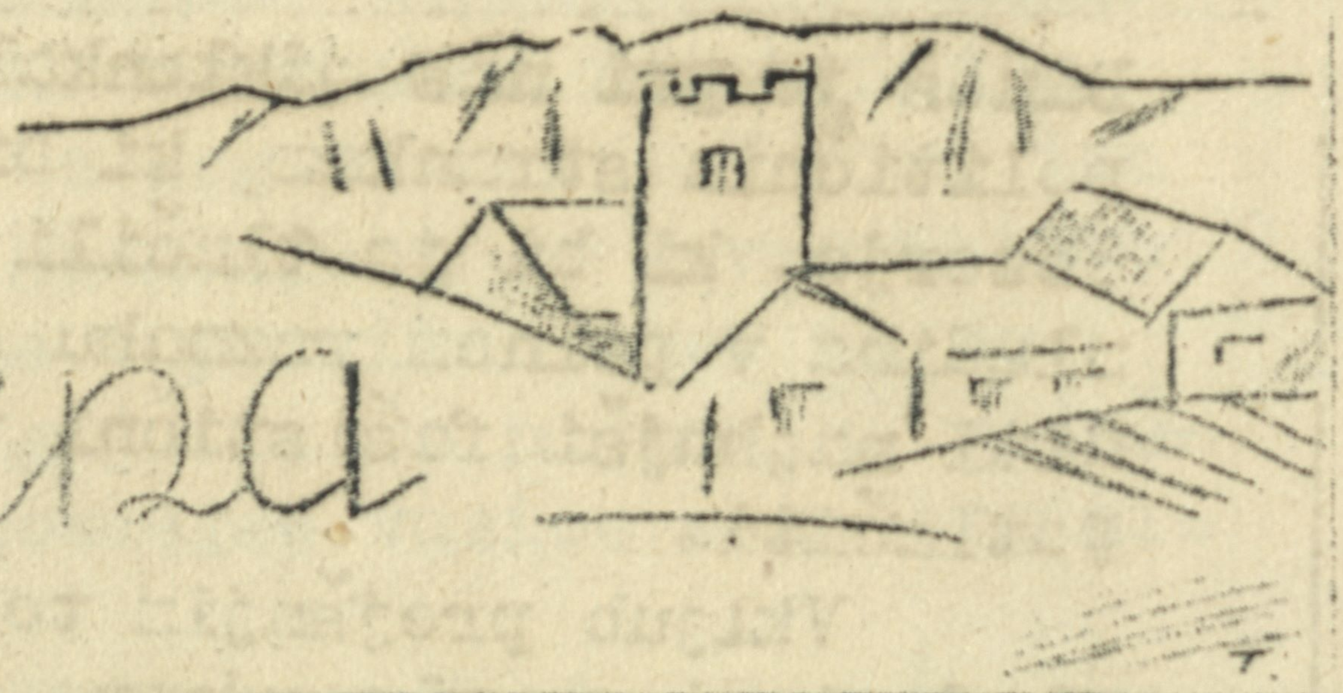

Borci
Briško Beneškega Odreda NOV in POS
se najlepše zahvaljujemo tovarišicam s terena
ki so pokazale toliko razumevanja za našo borbo
in za naše... ne vedno najudobnejše življenje.

Ko bi videle, tovarišice, s kakšnim veseljem
smo prejeli vaše pakete o Veliki noči, koliko
to pomeni pri naših borcih, bi Vam to za=
doščenje bilo gotovo največja zahvala.

Mnogo nas je takšnih, ki smo na stotine ki=
lometrov oddaljeni od doma in že mesece in me=
sece in tudi leta nimamo zveze z domačimi. Z VA=
šimi velikonočnimi pošiljkami pa ste nam poka=
zali, da je vendar še kdo, ki razume našo bor=
bo, ki misli na nas in nas tako spominja, da
stoji ob naši strani tudi v najtežjih dneh pre=
izkušnje za našo mladino in ves narod.

Tudi mi, tovarišice, Vam želimo skorajšnje
vstajenje iz trpljenja in mnogo uspeha na delu
za našo osvoboditev!

Smrt fašizmu! Svobodanarodu !

B o r c i

Briško Beneškega Odreda.

Priobčujemo eno najznačilnejših pisem iz velikonočnih pošiljk.

Drugi tovariš !

Nisi mi znan, pa tudi jaz tebi ne. Zelo sem radovedna, kdo bo ta majhni dar prejel. Naredila sem, kar je v moji moči, saj ven, da boš enako zadovoljen.

Vi ste zlata vredni, ker se tako borite za svobodo.

Vesele Velikonočne praznike!

Na svidenje ob zarji sonca svobode !

Tovarišica iz višjih Brd

Sončnica l.r.

Šmarnica:

Ves narod je danes tesno združen okrog svoje vojske.

Ni se bilo slišati, da bi imela kakšna vojska tako simpatije pri svojem narodu kot jih ima Narodno Osvobodilna Vojska. Vse kar je živega, naj bo mlado ali staro, je danes z dušo in telesom na strani NOV. Še nobena vojska ni imela takšne zaveznike kot jih ima NOV. Najzvestejši in najbližji zavezniki te vojske so žene in dekleta, ki so ji povsod prve pomoč. Ni je tako težke naloge, kibi jo naše žene in dekleta ne mogle izvršiti za NOV. Nič niso pomagale okupatorjeve grožnje , vsa raznovrstna mučenja v Trstu. Nasprotno! Bolj je okupator grozil in zapiral, bolj so delale za našo vojsko.

Zakaj tako velike simpatije do te vojske?

To je danes vsakomur jasno, vsakdo ve, zakaj to vojsko podpira. Kdor danes podpira NOV ta podpira samega sebe.

NOV je predstavnik narodne oblasti. To je vojska, ki je zrasla iz naroda, zato jo narod toliko ceni. Narod je prepričan, da se ta vojska le bori za narodne koristi, za boljšo bodočnost slovenskega naroda. Ta vojska nam uresničuje naše mnogoletne sanje. Kar smo mi nekoč le sanjali se danes uresničuje. Ni čudno, da je danes narod tako tesno povezan s to vojsko. Ni več daleč dan, ko nam bo NOV priborila tisto svobodo , ki jo tako željno pričakujemo.

Oktobra:

Nacistična kultura:

18.februarja smo imeli nemški obisk. Zvečer se je vršil v vasi meeting. Tovariš komandant nam je govoril o naši Narodno Osvobodilni Vojski, o njenih velikih znagah, o fašistični in partizanski kulturi. Vsi smo ga navdušeno poslušali. Kar nenadoma se zasliši pokanje pušk; bila je nemška patrola, ki je silila v vas. Partizani so bili takoj na položajih in so Nemce kmalu odgnali. Zjutraj so nasi spet napadli Nemce. Nemci so se podili proti vrhu, a naši so vse potolkli. Partizani so kar žareli od veselja in ponosa na svoje znage. Nemci so se upirali, pa se niso upali prebiti skozi partizanske položaje. Popoldan so začeli napadati iz zraka. Nas vaščane je to zelo zbegalo, ker smo se prestrašili bombardiranja. Partizani so umaknili, ker so slutili, da za bombardiranjem pridejo Nemci v vas.

In res - partizani se niso motili. Komaj so se oddaljili, so že prdivjale v vas Švabe. Ni mi treba natanko opisovati njih obnašanje, ker nemško kulturo že vsi dobro poznajo. Ko so po vasi vse poropali in razbili, so se utaborili po stanovanjih. Mi smo celo noč trepetali imeti v hramih tisto zver.

Zjutraj, ko smo vstali, smo našli kuhinjo vso razdejano, vso posodo razbito. Vrhu tega smo jim morali takoj začeti še streči. Čistiti smo jih morali naše perutnino in prašiče, da so pekli in žrli.

Polastila se je na naše partizane, kako

prihajajo v naše hiše. Če jim sami ne ponudimo, se oni ne drznejo niti vprašati po ceni za jesti. Ta nemška zver pa oropa vse, kamor pride. Kdo more danes se sodelovati s takšnimi roparji? Edino tisti, ki je podoben njim.

Ni zadostovalo, da so vse oropali, začeli izpraševati po terencih. Vsakdo jim je odgovoril, da ne ve za nič, da ne pozna nobenih terencev. Ko niso mogli nič izvedeti, so začeli ljudstvo pretepati in strašiti. Šli so po enega vaščana. Ta mož je imel pet otrok, najstarejša hčerka ima trinajst let, in starega, osemdesetletnega očeta. Kakor da bi slutil, je pred odhodom vse pozdravil in poljubil. Preganjali so ga po vasi, ga pretepali, da je padel štirikrat v nezavest. Oblivali so ga z vodo, da so ga spravili spet k zavesti. Po vsej vasi se je slišalo, kako je klical na pomoč svoje otroke. Vkljub takemu groznemu mučenju ni hotel ničesar priznati. Po štiriurnem mučenju je padel spet v nezavest. To pot ga niso mogli več pripraviti k zavesti. Zato so ga še trikrat ustrelili.

Postavili so ga pred vojake, da so ga še mrtvega brcali in zasramovali. Pokazali so svojo kulturo do viška.

Odpeljali so še dve tovarišici iz vasi. Eni se je posrečilo, da jim je ušla iz rok. Drugo so pa pretepali in odpeljali v Gorico. Odšli so iz vasi, pa so se kmalu skesali. Zdelo se jim je, da niso dovolj maščevali svoje izgube, ki so jim jih prizadeli partizani.

Vrnili so se že drugo jutro. Pobrali so nam vso živino in požgali vas.

Priznesli niso tudi niti gospodu dekanu.

Oropali so vse kar jim je ugajalo, drugo pa so nu požgali in ga odpeljali.

Čez nekaj dni smo našli v gozdu še tri vaščane mrtve. Ker se niso mogli maščevati nad partizani, ki so jih pošteno "nažgali", so se pognali nad civilno prebivalstvo. Naša vas je požgana, a mi smo ostali in še trdneje stisnili pest v maščevanje Hitlerjevim banditom za vsa njih grozodejstva.

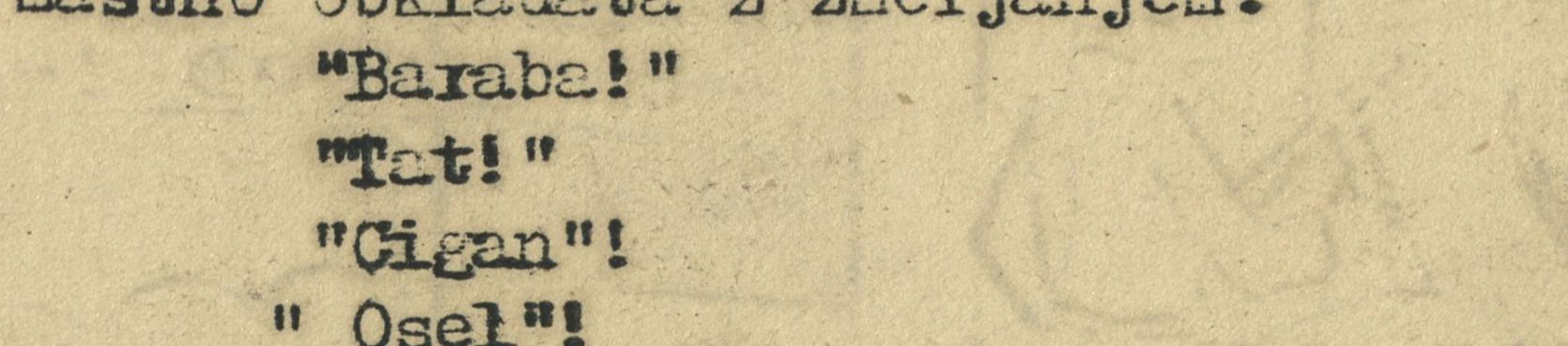

Razžalitev.

Pikec in Pokec sta našla staro uro.

Pikec: "Moja je! Prvi sem pobral!

Hip nato sta si v laseh. Vnes se nastno obkladata z zmerjanjem.

"Baraba!"

"Tat!"

"Cigan"!

"Osel"!

"Bedak!"

Za hip jima zmanjka besed, pa se Pikec hitro znajde in zabrusi Pokcu:

"Belogardist"!

Pokec pordeči, pobledi. Telo mu odreveni kot bi ga zadela strelja. Iz ust ne more spraviti niti besede. Drži se na jok. Tako ga doslej se nihče ni razžalil.

Vaněk Partizánček

Vaněk - partizánček pojde ...

kolisne proti švabské patrole.

A Vaníček pobeţne skuzi okno ...!

Čez nekaj časa se vrača z trumfom ...

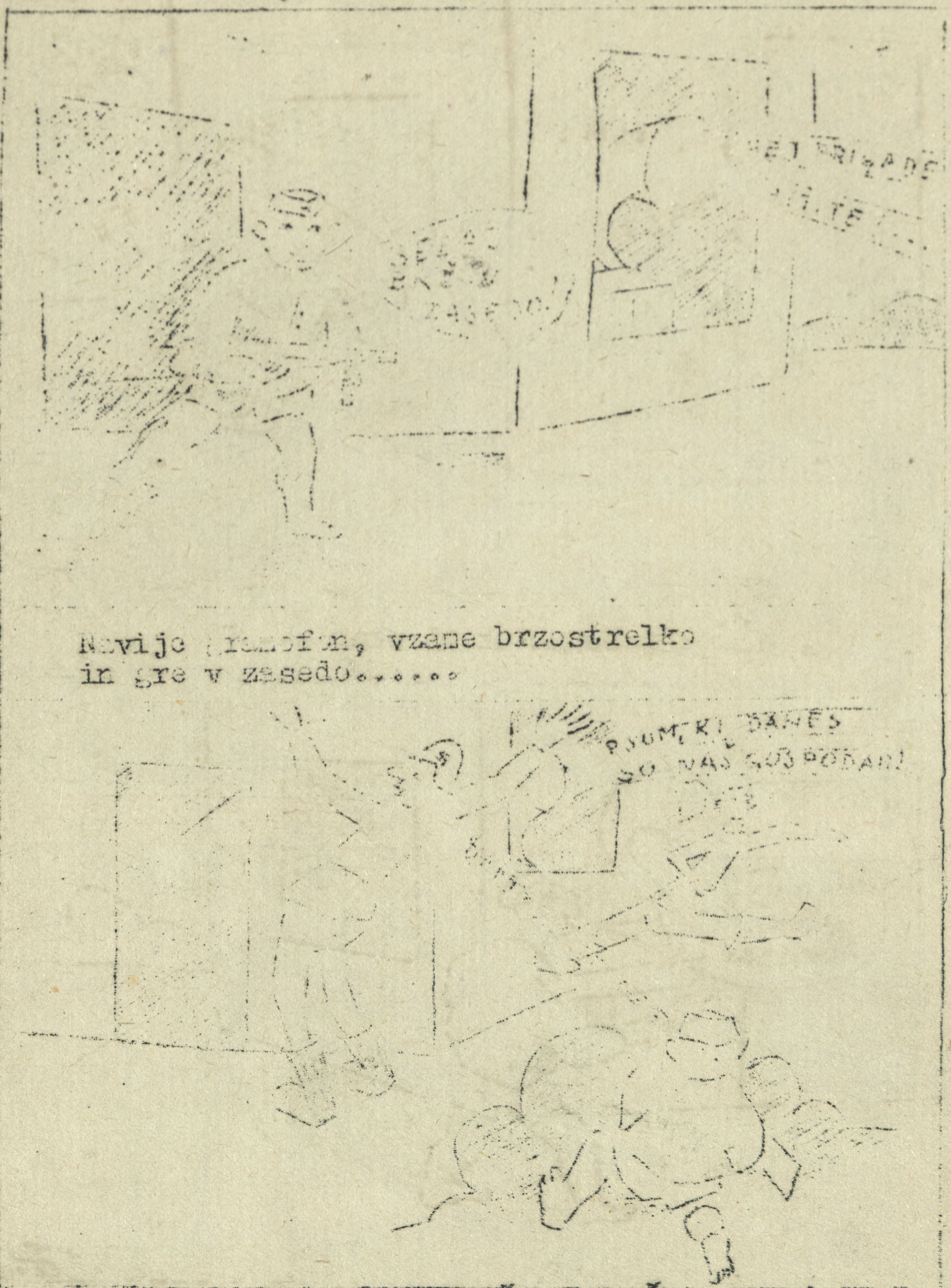

Navije (rumfn, vzame brzostrelko
in gre v zasedo.....

Nenca se vrneta.....Vaněk sprožI
rafal in ubije Švabo.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

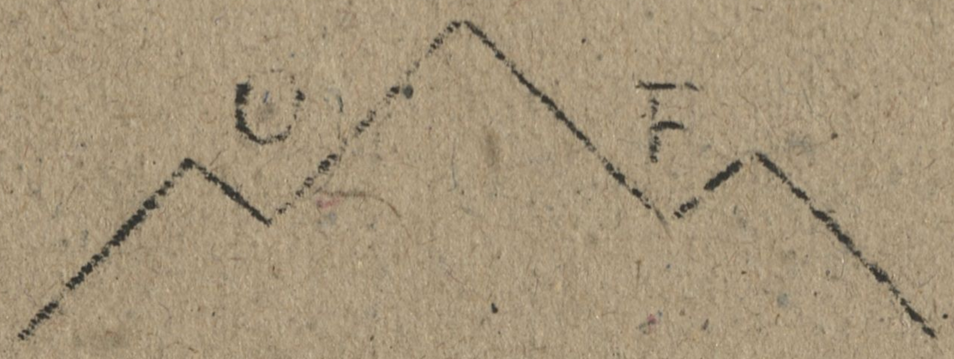

IZ DAL PROP. ODSEK
BRIŠKO-BEN. ODREDA
NATISNILA TEHNIKA
BRIŠKO-BEN. ODREDA